

УДК 327.5

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v046.2024.28>

А. О. Сичова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0273-8469>

кандидат політичних наук,

докторантка кафедри політології

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ПОЛІСУБ'ЄКТНІСТЬ ЯК ДРАЙВЕР ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. Глобальний порядок денний часто пропонує виклики, що перетинають національні та галузеві кордони на кшталт погіршення стану навколишнього середовища, тероризму, захисту прав людини, кіберзагроз, тощо. Держави, міжнародні інституції, неурядові організації (НУО), транснаціональні корпорації, експертні мережі, групи громадянського суспільства, партнерства, приватні військові компанії, а також транснаціональні злочинні мережі забезпечують світову політику множиною суб'єктів, які потенційно можуть бути залучені або зацікавлені в управлінні глобальним порядком.

Донедавна саме міжнародні організації були наділені практично монопольним статусом в актуалізації та пошуку альтернативних шляхів розв'язання глобальних політичних питань. Але протягом останніх років «традиційні полісуб'єктні інституції частіше піддаються критиці» [9] щодо орієнтації на фіктивну репрезентацію фактичного балансу сил, без урахування нових регіональних місць сил, до прикладу регіон MENA або Південна Америка, що спричинило дефіцит легітимності та спроможностей діяти у кризових ситуаціях (наприклад, війна у Сирії). З іншого боку, пандемія COVID-19 та російсько-українська війна посилили сумніви, чи підходять нинішні міжнародні інституції для скоординованого реагування на виклики глобального управління, активізувавши пошуки більш оптимальних форматів економічного та безпекового співробітництва.

Аналіз публікацій. Д. Коен і Т. Пеграм стверджують, що глобальне управління у тому вигляді, як воно практикується сьогодні, «фактично перестало функціонувати» [4, с. 417]. На думку Т. Хелда та Д. Хейла, глобальне управління продовжує «адаптуватися до нових викликів» [8, с. 23] через коригування стратегій та заходів для вирішення актуальних проблем. Гуманітарні кризи, військові конфлікти, зміна клімату та економічна нестабільність створюють серйозні загрози безпеці, отже, залучення різних учасників і типів ресурсів є доцільним як для правильного формулювання порядку денного, так і для імплементації відповідної політики з метою пом'якшення наслідків.

Спроба реінтерпретації ієрархічної форми управління у контексті посилення полісуб'єктності міжнародних гравців спричинила експериментування з новими способами атракції зацікавлених сторін, що, на думку деяких авторів, свідчить про серйозні зрушення в управлінських тенденціях [2; 5; 12; 20]. Неузгодженість цінностей і дифузія ресурсів призвели до необхідності спільного формування завдань і алгоритмів дій нарівні з безпосереднім ухваленням рішень.

З появою транскордонних проблем чимало держав створили нові форми забезпечення більш упорядкованих і надійних відповідей на соціальні та політичні виклики, що виходять поза межі спроможностей національних урядів. Подібні тенденції можуть мати негативний вплив через небезпеку дублювання функцій та посилення конкурентного протистояння, у тому числі щодо фінансування, з уже діючими міжнародними аналогами.

Так, прагматики пропонують зберегти існуючу систему децентралізованих міжнародних режимів з конкретних питань разом зі спеціалізованими структурами [7] шляхом перетворення особливо важливих ініціатив, наприклад, UNDP, з локалізованої програми ООН на широкомасштабний план дій. Подібна структура може розраховувати на власний бюджет, кадрові ресурси і розширені юридичні повноваження, одночасно функціонуючи з іншими міжнародними інституціями та державними суб'єктами. Проте для інших учасників кардинальна трансформація глобального інституційного дизайну несе позитивний заряд, оскільки «дозволяє державам співпрацювати у субглобальних групах за допомогою більш гнучких та ефективних форм реагування» [14; 21], уникаючи поляризації багатосторонніх форумів на кшталт Генеральної Асамблеї ООН.

У цілому, поява неформальних інститутів – G-X, контактних груп тощо – сприймається у якості суттєвої структурної зміни сутності глобального кризового управління. Такі інститути почали відігравати низку важливих ролей і займають значний простір між багатостороннім управлінням і традиційною дипломатією великих держав. Мінілатеральні інститути дозволяють оминати структурні недоліки традиційної полісуб'єктності, наприклад, надаючи право голосу країнам, що не

входять до кола «потужних гравців» (РБ ООН). Доповнюючи і зміцнюючи архітектуру глобального управління, спільні платформи пропонують альтернативний шлях застосування більш гнучких процедур для вирішення крос-секторальних проблем. Проте, за іншого сценарію, вони можуть завдавати шкоди авторитету міжнародних організацій, монополія яких наразі оспорується. До прикладу вибір переговорних майданчиків про зміну клімату в останні роки зміщується від Рамкової конвенції ООН до дрібних груп на кшталт Форуму економік з енергії та клімату (MEF), G20 та US-BASIC (США, Бразилія, Китай, Індія та Південна Африка) як до більш оптимальних інструментів налагодження співробітництва.

Мета статті полягає у концептуалізації нового тренду глобального управління – поступове заміщення ієрархічних багатосторонніх міжнародних структур більш гнучкими мінілатеральними формами співпраці – шляхом систематизації відповідних практик у фінансовому секторі та сфері охорони здоров'я.

Мінілатеральна тенденція прослідковується у багатьох сферах діяльності, у тому числі у *системі охорони здоров'я*. Ключовими стейкхолдерами цієї галузі переважно поставали ВООЗ та Світовий банк. ВООЗ в останні десятиліття брав активну участь у стримуванні глобальних криз шляхом збору та розповсюдження інформації, а також координації глобальних зусиль у боротьбі з епідеміями, включно з постачанням медичного обладнання. Паралельно з ними існує низка двосторонніх програм, наприклад, Глобальна ініціатива в галузі охорони здоров'я уряду США (PEPFAR), Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією (GFATM), Глобальний альянс з вакцинації та імунізації (GAVI) та ін. При цьому, держави дедалі активніше співпрацюють саме через регіональні органи у питаннях охорони здоров'я. Наприклад, створений на зразок ЄС Союз південноамериканських націй (UNASUL) у складі 12 країн Південної Америки спрямований на зміцнення регіональних систем і служб охорони здоров'я через зустрічі на рівні міністрів країн-учасниць. В Азії активно діють АСЕАН, Стратегія економічного співробітництва Іяваді – Чао Прайя – Меконг (АСМЕКС) та Форум Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АПЕС).

Африканський союз (АС) із 53 держав активізувався у вирішенні питань інфекційних захворювань, фінансуванні охорони здоров'я тощо. Члени IBSA спільно координують міжнародну діяльність у галузі охорони здоров'я та медицини, інвестуючи по 1 млн. дол. на рік для поліпшення ситуації у країнах із низькими доходами. При цьому кожна з країн-учасниць спеціалізується на дослідженні конкретних хвороб: Бра-

зилія – малярія, Індія – ВІЛ та СНІД, Південна Африка – туберкульоз. Варіативність ініціатив та учасників призвели до появи трансекторальних мереж, таких як Health 8 (H8), неофіційна група з восьми організацій – ВООЗ, ЮНІСЕФ, ЮНФПА, ЮНЕЙДС, GFATM, Альянс GAVI, Фонд Гейтсів та Світовий банк [11] – яка набуває все більшої вагомості як гнучкий механізм прогнозування тенденцій в медичній індустрії.

Незважаючи на варіативність суб'єктів, ВООЗ наразі залишається єдиним органом, уповноваженим ухвалювати міжнародні закони і норми у галузі глобальної охорони здоров'я. Щоправда, ще у 2011 р. ВООЗ було названо «надмірно розгалуженою інституцією» [15, с. 33], яка не спроможна оперативно реагувати на глобальні виклики. Крім штаб-квартири у Женеві, ВООЗ складається із 149 відділень на місцях, діяльність яких координується шістьма регіональними центрами з високим ступенем автономії, що перешкоджає централізованому прийняттю рішень та скоординованому підходу.

Найбільш потужним інструментом впливу ВООЗ залишається оголошення надзвичайної ситуації як відображення підвищених ризиків для населення інших держав. Проте ефективність ВООЗ у боротьбі з пандеміями багато в чому залежить від двосторонньої співпраці її держав-членів. Так, під час кризи COVID-19, США та Великобританія проігнорували керівництво ВООЗ, тоді як Китай виступив з нотою заперечення щодо допуску на свою територію слідчих інституцій з метою оцінки серйозності ситуації та забезпечення збору точної інформації. Якщо згадати, що ВООЗ не має важелів впливу до застосування санкцій, перед нами постає ситуація з відсутністю автономності до дій.

Ефективності ВООЗ також перешкоджають усталені принципи фінансування [10], що передбачають комбінацію обов'язкових внесків, які виплачуються країнами залежно від їхнього відносного добробуту, та добровільних виплат, спрямованих на узгоджені конкретні цілі. Хоча розмір обов'язкових внесків залишався незмінним, на добровільні виплати припадало близько 80% всього бюджету ВООЗ. Загальний рівень фінансування ВООЗ поступається потребам сектору охорони здоров'я. Річний бюджет організації, яка надає допомогу 194 країнам, становить близько 2,2 млрд. дол., тоді як бюджет Центрів США з контролю за захворюваннями у 2019 р. склав майже 7 млрд. дол. [21, с. 10]. Квітневе рішення уряду США у 2020 р. – традиційно найбільшого донора – призупинити внески посилило хитке фінансове становище ВООЗ. Подібна економічна крихкість має серйозні негативні наслідки для «управління людськими ресурсами і здатності вирішувати проблеми» [7, с. 11], що пояснює від-

сутність адекватного реагування ВООЗ на несподівані кризи на кшталт COVID-19.

Вертикальні ініціативи у галузі охорони здоров'я на кшталт Глобального фонду або GAVI відрізняються від традиційних багатосторонніх організацій наступним:

Вузька профільованість мандатів на відміну від широких повноважень ВООЗ («досягнення всіма людьми максимально можливого рівня здоров'я») та Світового банку («боротьба з бідністю та покращення якості життя»). Місія Глобального фонду полягає у залученні та виділенні додаткових ресурсів для профілактики та лікування ВІЛ/СНІДу, туберкульозу (ТБ) та малярії, тоді як GAVI орієнтується на порятунок життів шляхом розширення доступу до імунізації у бідних країнах.

Гнучка структура управління. Традиційні багатосторонні інституції об'єднують національні уряди для регулювання та координації політики. Наприклад, на Всесвітній асамблеї охорони здоров'я кожна країна-учасниця має один голос. Глобальний фонд і GAVI поєднують різні зацікавлені сторони. Наприклад, до правління Глобального фонду входять представники громадянського суспільства (у тому числі особа, яка страждає як мінімум на одне із захворювань), приватного сектора та Фонду Гейтса, разом з представниками країн, що розвиваються (сім) і країнами-донорами (вісім). До його складу також залучаються ключові партнери (без права голосу): ВООЗ, ЮНЕЙДС, Світовий банк і громадянин Швейцарії (за місцем юридичної реєстрації).

Склад правління GAVI залучає представників Фонду Гейтса, ЮНІСЕФ, ВООЗ та Світового банку. Крім того, є 18 членів правління, що змінюються, від різних стейкхолдерів: уряди країн, що розвиваються (5 місць), уряди країн-донорів (5 місць), науково-дослідні та технічні інститути, виробники вакцин у промислово розвинених країнах та НУО. До ради також входять незалежні члени (десять місць), які не мають професійного відношення до роботи GAVI для забезпечення незалежної та збалансованої перевірки обговорень.

Система побудови відносин із одержувачами коштів. На відміну від ВООЗ та Світового банку, які працюють через державні установи та мають офіси і персонал у країнах-одержувачах, ані Глобальний фонд, ані GAVI не працюють безпосередньо всередині країни, покладаючись на координаційні механізми подання грантових заявок на основі національних пріоритетних потреб.

Обґрунтування легітимності. На відміну від державоцентрованої моделі представництва та взаємодії у традиційних багатосторонніх організаціях, Глобальний фонд і GAVI зосереджуються на покращенні чітко узгоджених проміжних і кінцевих результатів у галузі охорони здоров'я.

У *фінансовому секторі* також спостерігається посилення мінілатеральних відносин на тлі невдоволення створеною «системою співробітництва» на чолі з Організацією економічного співробітництва та розвитку/Комітетом сприяння розвитку (OECD-DAC), а також з метою фіксації залежності поточних міжнародних режимів від доброї волі національних урядів. Під час фінансової кризи 2008 р. міжнародні донори не змогли надати обіцяну допомогу країнам, які подали відповідні заявки. Замість простих та ефективних процедур звітності були використані громіздкі, дублюючі та бюрократизовані операції, що спричинило створення альтернативних форматів співпраці.

В означеному контексті Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) спільно з Китаєм, Японією та Республікою Корея створили багатосторонній фонд у 120 млрд. дол. для вирішення проблем із платіжним балансом і короткостроковою ліквідністю [2]. На Близькому Сході Арабський валютний фонд (AMF) з бюджетом 2,7 млрд. дол. зафіксував тісну взаємодію між 22 країнами-членами у питаннях екстреного фінансування, грошово-кредитної співпраці та запровадження єдиної арабської валюти. Латиноамериканський резервний фонд (FLAR) із бюджетом у 2,34 млрд. дол. об'єднав Болівію, Колумбію, Коста-Ріку, Еквадор, Перу, Уругвай та Венесуелу, гарантуючи позики третім сторонам, інвестиції в резерви та регіональну координацію грошово-кредитної політики [2].

Чимало аналітиків задаються питанням про альтернативні мережі співпраці, за патронатом регіональних банківських установ на кшталт CIVET (Колумбія, Індонезія, В'єтнам, Єгипет, Туреччина і Південна Африка), EAGLES (ініціатива іспанської міжнародної банківської групи BBVA) та 7-відсотковий клуб [5]. Творець терміну BRIC, О'Ніл, виступив із підтримкою ініціативи MINT (Мексика, Індонезія, Нігерія та Туреччина) [1]. Перспективним варіантом постає мережа CEMENT і партнерство PINE (Філіппіни, Індонезія, Нігерія та Ефіопія). Розмірковуючи про перспективи колабораційного партнерства між окремими країнами і регіональними банками розвитку, М. Стефен стверджує, що «визначальним фактором слугує мандат банку щодо секторів і локацій, на базі яких він зосереджуватиметься, а також форм потенційного фінансування. Створення мандату безпосередньо залежить від джерел коштів, що капіталізують новий банк, та від його регулювання з погляду розподілу прав голосу» [18]. У багатьох нюансах складно зрозуміти, чим цей підхід принципово відрізнятиметься від принципів МВФ, якщо не пропонуватиме більше варіантів запозичення.

Отже, автономія держав поступово заміщується поняттям балансу та зовнішніх взаємоза-

лежностей у поєднанні з власними внутрішніми можливостями і прогнозованою стратегією зовнішніх відносин, що й визначає стратегічні орієнтири країни у глобалізованому світі. У кожному випадку національні уряди прагнули запобігти повільним і громіздким процедурам багатосторонніх інституцій шляхом створення більш гнучких неформальних регіональних мереж і партнерств. Хоча чимало з них також зіткнулися з труднощами у питаннях інституційного дизайну або фінансового самозабезпечення.

У зазначеному контексті поглянемо на гравців БРІКС, які до 2010 р. входили до десятки найбільших накопичувачів валютних резервів, за винятком економіки ПАР, що давала 2,23% ВВП усіх учасників [16]. Проте всередині БРІКС є суттєві відмінності. Як заявив Г. Кісінджер у 2010 р., «країни БРІКС намагатимуться зіграти роль у вирішенні глобальних економічних питань. Але я був би здивований, якби вони змогли зайняти чітку політичну позицію на міжнародній арені» [16, с. 14].

Незважаючи на увагу до БРІКС як групи країн-однодумців, її учасники займають конфліктуючі позиції. Наприклад, Китай та РФ як постійні члени Ради Безпеки ООН не демонструють бажання зробити Бразилію, Індію та Південну Африку її постійними учасниками. Згадаймо також, що після китайсько-індійської війни 1962 р. Китай узяв під свій контроль частину Кашміру, яким, за словами Індії, незаконно поступився Пакистану і заперечує право Індії на штат Аруначал-Прадеш [16]. Крім того, у 2009 р. Китай намагався завадити Азіатському банку розвитку позичити гроші індійському уряду, оскільки ці позички дозволили б профінансувати проект боротьби з повеннями. У відповідь Індія запровадила обмеження на кількість кваліфікованих китайських робітників. Політичні розбіжності виявляються і в економічних питаннях. Китай заснував Азіатський банк інфраструктури, який конкурує з азіатським банком розвитку (АБР), з домінантом Японією, але він не запросив Індію приєднатися до цього фінансового проекту.

Суперечності спостерігаються щодо іншої мережі СМІМ. Так, початковою метою Чіангмайської ініціативи виступав захист від підвищених ризиків світової економіки шляхом вирішення проблем з платіжним балансом і короткостроковою ліквідністю в регіоні. Але після тестування фондів СМІМ під час фінансової кризи 2008 р. виявилось, що «порівняно невеликий масштаб і відсутність процедур швидкого реагування зробили їх непридатними для використання» [19, с. 140]. Самі учасники зазначають, що СМІМ скоріше є широкою угодою про надання коштів у разі потреби, але «не повноцінним резервним фондом» [19, с. 143]. Досвід СМІМ підтверджує

важливість значного фінансового резерву нарівні з чіткими та стабільними процедурами управління для ефективності партнерства. Відкритим залишається питання про можливість розробки сукупності інституційних механізмів для надання виплат відповідно до узгоджених критеріїв, які б не дублювали процедури МВФ, що зазнають потужної критики.

Відповідно, пасивність реагування міжнародних структур на глобальні виклики призвела до появи нових форм взаємодії на додаток до традиційної системи юридично обов'язкових форматів. Вони поступово перетворюються на «частину нормотворчих просторів і механізмів глобального управління, наголошуючи на переході до а-центрованої політичної системи» [20, с. 13]. Приватні суб'єкти також набирають ваги щодо реалізації міжнародних стандартів, наприклад, такі групи, як Партія зелених, успішно підштовхнули Світовий банк до заходів захисту навколишнього середовища для великих інфраструктурних проектів. У галузі охорони здоров'я MSF та Oxfam успішно лобювали ухвалення ВООЗ Глобальної стратегії громадської охорони здоров'я, інновацій та інтелектуальної власності.

Таким чином, унаслідок односторонньої конкуренції між державами, а не багатостороннього співробітництва на ранніх стадіях кризи, міжнародні інституції не завжди здатні реагувати ефективно, дієвим та своєчасним чином. Чимало аспектів залежать від рівня автономії волі та дій щодо членів полісуб'єктного партнерства. Якщо звернутися до ситуації з пандемією, то Європейський центральний банк (ЄЦБ) і МВФ перебували у набагато вигіднішому становищі, оскільки не залежали від згоди урядів країн-членів єврозони для оперативного застосування відповідних заходів. Тобто порівняно з ЄС та ВООЗ, позиція таких інституцій є менш суперечливою.

Висновки і перспективи досліджень. Криза COVID-19 та російсько-українська війна чітко показали властиві глобальним структурам управління недоліки. Деякі інституції вже зіткнулися з проблемами легітимності, що посилює кризу традиційної багатосторонності. Низка держав опинилися перед вибором: (1) дозволити виникнути режиму, за якого супер-ваговика діятимуть в односторонньому порядку та відмовляться від своїх обов'язків у межах міжнародних інституцій, або (2) використати кризу як можливість конструктивно переналаштувати глобальне управління. Мова йде про становлення колабораційної політики як системи швидкого реагування на крос-секторальні проблеми, що загрожують спільному співіснуванню.

Мінілатеральна форма глобальної співпраці постає новим форматом модульної багатосторонності, здатної забезпечити сукупність

переваг для спектру стратегічних цілей, від встановлення порядку денного до посилення економічної безпеки та стримування допорогових загроз. Європейські експерти переконані, що синтез взаємозалежності та багатополярності робить полісуб'єктність питанням необхідності. Офіційні документи ЄС вже пропонують такі концепції як «ефективна багатосторонність» [12, с. 28], що зосереджується на досягненні прагматичних цілей в умовах багатополярного розподілу влади, або «міжполярність» [11, с. 25], з акцентом на підтримці мінілатерального зв'язку в контексті економічної взаємозалежності. Стратегічні міні-угоди мають перевагу порівняно з формалізованими альянсами та багатосторонніми організаціями, примножуючи національні інструменти сили за рахунок залучення партнерських ресурсів.

Література

1. Adibe J. MINT, re-based GDP, and poverty: A commentary on the identity crisis in Africa's 'largest' economy. *African Journal of Business and Economic Research*, 2014. Vol. 9, pp. 119–134.
2. Acharya A. The Future of Global Governance: Fragmentation may be inevitable and creative, *Global Governance*. 2016, Vol. 22, pp. 453–460.
3. Breslin S. Nesarurai H. Who Governs and How? Non-State Actors and Transnational Governance in Southeast Asia. *Journal of Contemporary Asia*. 2018. Vol. 48, pp. 187–203.
4. Coen D. Pegram T. Wanted: A third generation of global governance research. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*. 2015, Vol. 28, pp. 417–420.
5. Creutz K. Alternative Ways of Global Governance: Informal Institutions and the Role of Small States, *FIIA Briefing Paper*, February, Helsinki: Finnish Institute of International Affairs, 2017. URL: <https://www.fiia.fi/en/publication/alternative-ways-of-global-governance>
6. Creutz K. Raik K. The changing global order and its implications for the EU. *Finnish Institute of International Affairs*, 2019, 128 p.
7. Ege J. Comparing the Autonomy of International Public Administrations: An Ideal-Type Approach, *Public Administration*. 2017. Vol. 8, pp. 1–16.
8. Hale T., Held D. Young K. Gridlock: Why Global Cooperation is Failing When We Need It Most. Polity Press: Oxford, 2013, 134 p.
9. Global Trends 2030: Alternative Worlds, National Intelligence Council, 2015. URL: <https://globaltrends2030.files.wordpress.com/2012/11/global-trends-2030-november2012.pdf>
10. Graham E. Follow the Money: How Trends in Financing Are Changing Governance at International Organizations, *Global Policy*. 2017, Vol. 8, pp. 15–25.
11. Grevi G. Diversity Management: Regionalism and the Future of the International Order, *The International Spectator*, 2018. Vol. 53, pp. 11–27.
12. Flockhart T. The coming multi-order world, *Contemporary Security Policy*, 2016. Vol. 37, pp. 3–30.
13. Kahler M. Regional Challenges to Global Governance, *Council on Foreign Relations*, 2016, 32 p.
14. Karns M. Mingst K. International Organizations: The Politics and Processes of Global Governance. *Lynne Rienner Publishers*: Boulder, CO, 2015, 43 p.
15. Lesage D. Van de Graaf T. Rising Powers and Multilateral Institutions. Palgrave Macmillan: London. 2015, 78 p.
16. Piper L. The BRICS phenomenon: from regional economic leaders to global political players. *BRICS Initiative for Critical Agrarian Studies*, 2015, 37 p.
17. Reinsberg B. Trust funds as a lever of influence at international development organizations, *Global Policy*, 2017. Vol. 8, pp. 85–95.
18. Stephen M. Will International Institutions Fail Again? International Power Shifts and the Future of Global Cooperation, *FIIA Briefing Paper 249*, Helsinki: Finnish Institute of International Affairs, 2018. URL: <https://www.fiia.fi/en/publication/will-international-institutions-fail-again>
19. Stephen M. Parizek M. New Powers and the Distribution of Preferences in Global Trade Governance: From Deadlock and Drift to Fragmentation, *New Political Economy*, 2018. Vol. 7, pp. 132–151.
20. Stuenkel O. Post-Western World. How Emerging Powers Are Remaking Global Order, *Cambridge and Malden: Polity Press*, 2016, 43 p.
21. Zubrickaite J. Emerging new players on the global stage: How to identify and engage with them? *Publications Office of the European Union*, Luxembourg, 2019, 26 p.

Анотація

Сичова А. О. Полісуб'єктність як драйвер переформатування глобального управління. – Стаття.

У статті аналізується динаміка зміни суб'єктного складу світового політикуму з позиції впливу на підтримку стабільності глобального порядку. Авторка зазначає крихкість позицій традиційних багатосторонніх організацій та посилення стратегічної конкуренції серед світової спільноти шляхом створення альтернативних форм співробітництва, а саме: мінілатеральних партнерських угод у низці критичних сфер (військово-оборонний, медичний та фінансовий сектори). Орієнтація на ілюзорний баланс сил, ігнорування позиції нових потужних регіональних гравців, відсутність узгодженої та дієвої реакції на російську агресію проти України, активували прагнення держав до пошуку нових форм посилення власних спроможностей. Маючи переваги у структурі управління та джерелах фінансування, міністоронні майданчики здатні забезпечити спільний простір для оперативного прийняття рішень порівняно з бюрократизованими багатосторонніми інституціями і стати фундаментом для трансформації безпекової архітектури на глобальному рівні. Проте міністоронні інституції здатні спричинити негативний вплив, послаблюючи авторитет міжнародних структур і створюючи конкуренцію в отриманні інвестицій. У статті наводяться приклади мінілатеральних ініціатив у галузі охорони здоров'я та фінансовій сфері у вигляді двосторонніх програм, форумів, фондів, трансекторальних мереж, регіональних банківських установ, тощо. Проте авторка зазначає збереження суперечливих позицій і вироблених

процедур узгодження конфліктних ситуацій, що перешкоджає мінілатеральним проектам скласти потужну конкуренцію традиційній багаторонності. Відповідно, заміщення повільних і громіздких процедур багаторонних інституцій шляхом створення більш гнучких неформальних регіональних мереж і партнерств залежатиме від політичної волі суб'єктів створити новий інституційний дизайн глобального управління та його фінансового самозабезпечення.

Ключові слова: мінілатералізм, полісуб'єктивність, колаборація, багаторонні організації, глобальне управління.

Summary

Sychova A. O. Polysubjectivity as a driver of global governance reformatting. – Article.

The article considers the change dynamics within the subject composition of the world political system from the standpoint of influence on maintaining the stability of the global order. The author notes the fragility of traditional multilateral organizations and strategic competition strengthening among the world community through alternative collaborative forms, namely: unilateral partnership agreements in some critical areas (military and defense, medical and financial sectors). Focusing on the illusory power balance, ignoring the position of new regional players, and the lack of a

coordinated and effective response to Russian aggression against Ukraine activated the desire of states to find new forms of strengthening their capabilities. With advantages in governance structure and funding sources, unilateral platforms can provide a joint space for operational decision-making compared to bureaucratized multilateral institutions and become the foundation for the security architecture transformation at the global level. But unilateral institutions may cause a negative impact, weakening the authority of international structures and creating competition in investment flows. The article provides examples of unilateral initiatives toward health care and finance in the format of bilateral programs, forums, funds, transsectoral networks, regional banking institutions, etc. However, the author notes the preservation of contradictory positions and lack of developed procedures for conflict situation mitigation, which prevents unilateral projects from competing strongly with traditional multilateralism. Accordingly, replacing the slow and cumbersome procedures of multilateral institutions by creating more flexible informal regional networks and partnerships will depend on the actors' political will to create a new institutional design of global governance and its financial self-sufficiency.

Key words: unilateralism, polysubjectivity, collaboration, multilateral organizations, global governance.